

24 SERRÎYA KOÇKERDIŞÊ MELA EHMEDÊ PALO DE

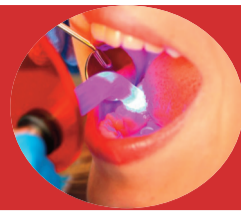
Mela Ehmedê Palo 1920 de Sêraçûr de ameyo dinya. Dayik û bawke zazi rê virazîyayo, yanî ey şitê dadiya xo bi lorîganê zazakî şimito. Badê yeno Binxete û uca museno kurmanckî, dima soranî zî museno.

3

HEKÎMÎYA DINDANAN DE TETBÎQKERDIŞÊ LAZERÎ

No teblîxo ke mi seba Kongreya Hekîmîya Dindanan amade kerdo, semedo ke ez bi zîwanê dayîka xo pêşkêş kena, ez zaf keyfweş a.

4

rojnameyo kulturî NEWPEL

NEWPEL BIWANE!
BIDE WENDIŞ!
BIBE ABONE!

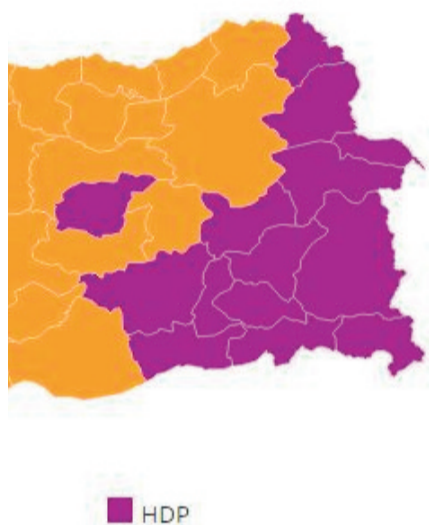
Têkilî:
newepel@hotmail.com

Hezîrane (Haziran) 2015

Hûmare: 76

Vaya / Fiyat: 1 TL

KURDAN WEÇÎNAYÎŞ DE RAY DA XO

Tirkîya de 7 hezîrane 2015 de weçînayîşê pêroyî virazîya. Weçînayîş de çar partî eşkayî sedê % 10 yê weçînayîşî ra bivîyarê û dekewê parlamentoyê tirkan.

Zere û teberê Tirkîya de pêropîya 56.608.817 weçînayoxan ra 47.507.467 kesî şî sandiqe ser û rayê xo da. Yanî beşdariya weçînayîşî nisbetê % 83.92 bi. Goreyê netîceyî, AK Partî 18 mîlyonî û 867 hezarî, CHP 11 mîlyonî û 518 hezarî, MHP 7 mîlyonî 520 hezarî û HDP zî 6 mîlyonî 58 hezarî rayî girewtî.

Nê netîceyî gore 550 parlamenteranê meclisê tirkan ra AK Partî 258, CHP 132, MHP 80 û HDP zî 80 parlementerî vetî.

No weçînayîş de zafaneyê bakurê Kurdistanî de kurdan rayê xo dayî HDP. Sey nimûneyî, weçînayîşê pêroyî yê serra 2011î de AK Partî Diyarbekir de % 33 ray girewtî, la weçînayîşê emserî de % 14 ray girewtî. Muqabilê naye de, namzedanê xoseran yê BDP weçînayîşê pêroyî yê serra 2011î de % 59 ray girewtî la weçînayîşê emserî de % 80 ray girewtî.

No netîce zî nişan dano ke şaro kurd sey terefdar partîyanê tirkan ra aqityayo, êdî rayê xo dano xo. Hêvî beno ke siyasetê kurdan zî hinî entegrebîyayîş ra vêşer sey "siyasetê kurdan" têwbigeyro.

Şirketê cigêrayîşî KONDA derheqê weçînayîşê parlamentoyê Tirkîya yê 7. hezîrane de rapor weşana. Nê raporî ra gore ame diyene ke zafêriya rayanê HDP ê weçînayîşê AKP ra ameyî. Rapor ra gore îddîaya ke HDP bi "ra-

yanê emanetî" yê CHP baraj vêrda ra, bêbinge yê. Rapor de nusîno ke "Goreyê netîceyê cigêrayîşê ma, qisimêde girs ê rayanê neweyan ê HDP, weçînayîşê AKP ra ke verê cû ray dabî AKP, înan ra yeno." (Çime: DersimInfo)

Ti şîyerî kamcîn bajar muheqeq yew dikanê qedayîfî tede esto. Hetta, nê serranê peyînan de Ewropa ra bigêrê hetanî Amerîka zafê cayan de dikanê qedayîfî bîyê a. Nê qedayîfrotoxî pêro minîtiqaya Çewlîgî Verard ra yê. Baş o, çira verardijî karê qedayîfî kenê? Ça ra musayê nê karî?

Vanê nîzdîyê 120-130 serrî cuwa ver, dewanê Verardî ra yew merdim şîyo Dara Hênî de verê yew westayê qedayîfî de gurîyayo. No westayê qedayîfî armenî bîyo. O wext Dara Hênî yew sûka girde bî. Uca de xeylê armenî cuwîyayne û westayê sinetî hîna zaf armenî bî. No merdimo verardij verê westayê armenî de viraştîşê qedayîfî musayo û bîyo westa. Vera-vera verardijî karê qedayîfî musayê û no kar bîyo karê verardijan.

Verard başurê Çewlîgî de yew minîtiqaya Çewlîgî ya. Raharo ke Çewlîgî ra şîno Dara Hênî, kuwena hetê raştê ê raharî. Dewê Verardî duşê koyanê Qere Umerî de, verba Darê Henî de yê. Nê dewî gîredayeyê merkezê Çewlîgî yê û dewê Derê Arîyûn ra dest pêkenê hetanî Pirdê Dara Hênî şîne.

Dewê minîtiqaya Verardî nê yê: Derê Arîyûn, Mûsîyûn, Lûatûn, Madragê Lûatûn, Gorûn, Tuêryeg, Çolyeg, Şîneg, Muşyeg û Gûazêrek.

Wexto ke dewlete nameyê dewanê kurdan bedelna, hem nameyê dewanê Mûsîyûn hem nameyê minîtiqaya Verardî "Yamaç" na pa. Xora manaya çekuya "verardî" bi tirkî "yamaç" o.

Wextê herbê Şêx Seîdî de, sey her cayê Çewlîgî minîtiqaya Verardî ra zî xeylê kesî nê herbî de ca girewt. Husî Wasmûnûn înan ra yew bi. Hus dewanê Verardî ra Çolyeg ra bi û yew çekdaro egîd û namedar bi. Husê Wasmûnûn û birazayê

Qedayîfê Verardijan

Aydin BATUR

ey Zilfê Wasmûnûn xeylê wext koyan de xo nîmenê, zaf zayîat danê eskerê hukmatê tirkan ro. Bajê Husê Wasmûnûn minîtiqaya Gûevdereyî de dewê Kîrrûn de kuweno damê eskerê tirkan û kişyeno. Eskerî tirmê Husî anê merkezê Çewlîgî û Çarşîyê Cêrî de yew dar wa aleqnenê. Tirmê ey di hefteyî aleqnaye verdenê ke şarê Çewlîgî biterso û ci ra îbret bigîro. Di hefteyî ra dima hema tirmê ey dar ra anê war.

Qedayîf yê çewlîgîyan yan yê dîyarbekirijan o? Ma zanê ke baqlewa ser o beynateyê entabijan û yûnanijan de yew munaqêşe esto û baqlewa mabeynê înan de hema zî bare nêbîya. Tirkî vanê baqlewa yê ma ya, yûnanî vanê yê ma ya. Ma eşkenê bi yarî nê barenêkerdişî wina tarîf biker: înan na baqlewa ser o ser û çimê yewbînan şikit. Şikir Homayî rê mabeynê çewlîgîyan û dîyarbekir-

ijan de wina yew ser û çim şikitiş hema nêbîyo labelê qedayîfî ser o zî wina yew munaqêşe esto. Semedê girewtîşê patentê qedayîfî hem çewlîgîyan hem dîyarbekirijan murecatê enstutîya patentî kerdo. Labalê enstutî hema yew netîce û qerar nêdayo. Ê ke Dîyarbekir de karê qedayîfî kenê, ê zî verardij ê. Ma eşkenî vajî ke qedayîf yê kamî beno wa bibo, westayê qedayîfî pêro verardij, yanî çewlîgîj ê.

Qedayîf bi rûn, şeker, awe û ardan virazîyeno. Viraştîşê qedayîfî wina yo: Ardan û awe dekenê zereyê yew qazanî û alewenê. No alewtîş ra dima ardî benê sey mîrê tenikî. Nê mîrê tenikî dekenê yew sefik û towqa paxîrîne ser o çarnenê. Nê sefikî ra vanê "qîf". Beno ke na çeku armenî bo. Binê towqa paxîrîne de adir esto û towqe sûr a. Mîr towqa sûre ser o derhal beno sey têlî û bineyke peşşeno. O mîro ke bîyo têl-têl û bineyke peşşayo, danê are û qasê yew vincîyew birnenê. No qedayîfo xam o. Qasê yew lapî qedayîf bi destan tadenê û kenê qalib, dendikê fistiqan yan yê gozan dekenê ci û sînî ser o rêz kenê. Rûno keli û rûnê nebatî kenê qedayîfî ser û sînî erzenê firine. Qedayîf firine de yew mude peşşeno. Ganî hem bin hem serê qedayîfî bişeliqîyo. Peşşayîş û şeliqîyayîş ra dima yew mude arisnenê. Dima şeker ra şerbet virazenê, dekenê qedayîfî ser û servîs kenê.

Qedayîf cuya çewlîgîyan de hende cayo muhîm gêno ke heme deyîrbazan ser o deyîrî vatê. Bi nameyê qedayîfî yew deyîrê Seîd Altûnî zî esta. Deyîrbaz Seîd Altûn bi xo zî verardij o.

Înanê ke hema qedayîf nêwerdo, ganî şîyerî qedayîfrotoxê tewr nîzdî het û tamê qedayîfî bigerî. Labelê ganî no qedayîf qedayîfê verardijan bo.

**EDÎTORÎ
RA**

Roşan LEZGÎN

Serranê hewtayan ra hetanî ewro mi zaf weçînayîşî dî. Wexto ke ma dewe de bî, hetê ma de da-des dewî yew muxtarî hesabîyayne. Dewa ke mekteb tey estbi, sey merkezê muxtarîya nê heme dewan bî. Şar şîyêne rayê xo mekteb de dayêne. Tena camêrdî şîyêne, hem rayê xo hem rayê cinî û dadî û wayanê xo eştêne sandiqe û ameyêne. Eke wextê kar û xebate bîyêne, lez şîyêne lez ameyne. Waştîşê xo ra ney tersanê xo ver şîyêne ray dayêne. Pêhesîyaybî keso ke nêşiro serê sandiqe ray nêdo ceza weno.

Weçînayîşê muxtarê dewanê ma ser o ge-ge qiseykerdiş bîyêne la ehemîyetê weçînayîşê partîyan qet çin bi. Ê wextan weçînayîşê pêroyî hîna zaf mîyanê di partîyan de vîyartêne. Yew partîya Ecevitî, yew yê Demirelî bî.

Weçînayîşo biheyecan ke yeno vîrê mi, 1978 de weçînayîşê serekîya bele-dîyeya Dîyarbekirî bi. O wext êdî keyeyê ma merkezê Dîyarbekirî de bî. Weçînayîş aşma edare de bi. Mehdî Zana, sey namzedo xoser nameyê kurdîtiye ser o beşdarê weçînayîşî bi û qezenc zî kerd. Dîyarbekir tena zereyê bedenî û semtanê Yenîşehîr, Baxleran û Şehîdlixi ra teşekul bi. Ê wextan weçînayîşan de kulturê mitîngî çin bi. Kampanyaya weçînayîşî hîna zaf bi zîyaretkerdişê esnafan û keyeyan vîyartêne. Yanî kesê ke namzedîya xo nayêne ro, mîyanê şarî ra geyrayne; esnafî, pîlê mehla ziyaret kerdêne.

Kampanyaya Mehdî Zanayî êyê bînan ra rengîntir bî. Zafê kuçeyan de

wina sey îkonî resimê Mehdî Zanayî dêsan de neqîşnaybî, nat û wet tayê sloganê çepgirîye nuştî. Ancî sey vilawekanê basîtan îlanê destî vila kerdêne. Yanî sey nikayî qîrî û qerebalix, hime-him û gime-gim çin bi.

Yew embazê mi Amerîka de ciwî-yeno. Ey mi rê behs kerd. Uca demeyê weçînayîşî de mitîng û numayîşî çin ê. Mitîngî seba girewtîşê heqêk hetê şarî ra sey numayîşî virazîyenê. Namzedî fotografanê xo nêdusnenê dêsan ra, qîrêjî, gend û gemare çin a. Kamcîn partî yan namzed derûdor qîrêj bikero, çopê xo birijno, puanê înan kemîyenê. Namzed yan zî partî hîna zaf televîzyon, radyo û rojnameyan de xo îfade kenê, behsê projeyanê xo kenê û şarî ra ray wazenê.

Par aşma nîsane de ma şîbî başûrê Kurdistanî, uca weçînayîş estbi. Kulturê mitîng û numayîşî uca zî çin bi. Kuçe û kolanan de flama û beyraqê partîyan aliqînyaybî la dêsan û cayanê bînan wa dusnayîşê afîş û fotografanê namzedan çin bi. Eynî sey bîlbordanê ke ma zanê, fotografê namzedan zereyê çarçewa de, sey lewheyî kîştî rayîranê teberê şaristanî de çikîtbî. Roja ke weçînayîş biqedîyo, her kes şino bîlbordê xo hewanano. Weçînayîşî dima kuçe û kolanan de, dêsan wa yew rêçe yan gend û gemar nêmaneno.

Demeyê weçînayîşan de hetê qîrêjkerdişê dorûverî ra, hetê qîreqîr û qelebalixî ra Tîrkîya, bitaybetî zî bajarê ma kurdan, hîna zaf zî Dîyarbekir de weçînayîş yew felaket o! No felaket yan zî tofan, tewr tay aşmêk bi heme heybetê xo dewam kenê. Tirkan de yew qale esta, vanê "Herkes sakız çiğner, ama çingene kızı tadını çıkarır!" Yani her kes vînce caweno la keynaya aşike tehm ra vejena. Ê ma zî wina yo!

Bi desan partî beşdarê weçînayîşî benê, ancî her bajar de muheqeq çend kesî zî sey namzedê xoser beşdar benê. Senî ke bazarê îşporta yê İstanbul de rotoxî heta ke ci ra yeno qirika xo dirnenê, qîreqîr kenê ke muşterî hetê înan wa biewnîyê, eynî bi no qayde, partî û namzedê xoserî zî ho-perloran, amflikatoran erzenê minibus û otobusan ser, hetanî volumê tewr peynî veng akenê, serê sibayî ra hetanî şan kuçe nêmaneno tey geyrenê. Qîr, qîr, qîr!... Nat û wetê cade û kuçeyan de veng gineno betonê apartmanan ro, zimeno, beno desqat. Mumkin nîyo ke merdim vera nê vengî de bihewîyo yan sakîn bîmano.

Her partî gereka heme bajaran de mitîng bikero, şêlikê xo binawno. Teref-darê partî eynî sey bola pesî yew ca de kom benê. Namzed û serekê partî bikixê zî şêlik çepikan ceneno ha ceneno. Wesaitê ke şinê mitîng, wesaitê teref-darê partî heme têdir korna cenênê ke roja heşr û mehşerî bena ra. Rayîrê ke meydanê mitîngî ra vîyarenê heme yenê girewtîş. Temamê trafikê şaristanî serûbin beno. Tabî nê hengameyî de cuya şaristanî serûbin bena, her çî gineno tîmîyan ro. Gama ke mitîng qedîyeno zî, êdî meydan meydan nîyo çopxane yo; her ca mîyanê zibl û gend û gamere de yo. Ti vanî qey uca herb vejîyayo.

Ti verê xo danê kamca, rîyê heme dêsan, dîregê elektrîkî, trafoyî, kolonê pirdan, vîyadukî, axir kamca ke esto fotografê namzedan, afîşê partî dusnîyaye yê. Qasê vizikêk bile ca veng nêverdanê. Manzarayêka hende qîrêje virazîyena ke zerrîya merdimî ci ra qelibîyena. Nê fotograf û afîşî heme bi şîrêz dusnenê dêsan wa, hetanî yewna weçînayîş wina manenê.

Ziwanê sloganan ke afîş û pankartan ser o nuşte yo, ziwanêko rîjît, xag. Hela mevajîn ke sloganê kurdî! Hende xelet nuştê ke huyayîşê her û kutikan pê yeno. Xora çend slogananê çewtîvîran ra teber tu reng û boya kurdayetî zî weçînayîşan de çin a. Weçînayîşî eynî sey teref-darîya klubanê futbolî yo, kamcîn taximî qezenc kerd, o yo. Uca ra wet tu çîyêk çin o.

Şefeqê sibayî yan nîmeyê şewe, ferq nêkeno. To hew dî ke berê to gina pero, zîl cenîya. Ti ber akenê, destê înan de broşurî, çend mîlîtanî verê berê to de tîk vîndenê. Broşuran danê to û vanê ma filan partî ra yenê, yan ma seba filan namzedê xoserî yenê. Şima rayê xo bidê ma ha! Yew nîyo, di nîyê, hîrê nîyê...

Emser Dîyarbekir de yewna edet rast kerdo. Partîyê îslamîstî nimajê îşa yew camîya bajarî de kenê, badê nimajî vejîyenê kuçe, hetanî nîmeyê şewe kuçeyan ra geyrenê, sloganan reyde numayîş kenê. "Ella hey!" kenê. Vanê "Tekbîr!..." "Û dima "Elahuekber!..." Qîrîya înan ra ra tutê qîjî zereyê keyeyî de zarteqîn benê. Na senî dîndarî ya! Dîn senî beno partî?

Qey êyê bîni vîndenê! Ti ewnîne şewa badê pey na rey êyê bîni hetanî nîmeyê şewe kuçan ra geyrenê, numayîş kenê.

Weçînayîş qedîyeno, na rey keyf û şayî dest pêkena ke çî keyf, çî şayî! Hende fişekê hawaî, patpat, maytap û çekê raştkenî yenê teqnayîş ke ti vanî qey herbê cihanî yo. Wesaitî hindava xo de hetanî serê sibayî korna cenênê. Cinîyê ke vejîyenê balkonon quşxane û beroşan danê pêro. Holîganiye, qîrî, qelebalix, tilîlî...

Welhasil heta ke gîtê weçînayîşî yeno û vîyareno ma helak benê.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

CORA-CÊR

- 1- "Çizo-vizo nêzano, ... (fiqraya ke bîhesa mîyanê sêwregîjan de namdar a)
- 2- Îlimdare, zanyare - Puşil, ter-bîye

3- Nêweşîyêka heywanan (ma-

- beynê siman maseno û gonî keno) - Bi kurmancî/kirdaskî "şîma"
- 4- (ters ra) çik, çina - Leza-lez, lez û lez, lez û bez

- 5- Misafire, kesa ke ameya mêmîniye - Mîyanê "çeke"
- 6- Xorîn, keso ke serê sibayî/şodirî hîna teba nêwerdo - Tewş, teberê aqilî, tere-ture
- 7- Rastnuştîş, ortografî - Sembolê erbiyumî - Mîyanê "eteg"î
- 8- Bi kurmancî/kirdaskî "newe" - Partîkelo hemmanayê "ho" û "ha yo"yî ke pêardişê demê nikayênî de yeno şuxulnayîş - Miletê Erebaştanî
- 9- Mesderê "agêrnayîş"î
- 10- Çimtenge, pexîle; kesa ke nekêsiye kena - Rişwet, bertîl

X A Ç E P E R S

ÇEPA-RAST

- 1- Halo tewênaye/oblîk yê hîrê heme zemîranê kesî yê zafhûmaran
- 2- Mîyanê "çila" - Qezaya Dîyarbekirî ke bi germawanê xo namdar a.
- 3- Pitik, derguş - Pes, dewar, terş - Suffiksê nedîyarîye (sey "ban" û "banêk")
- 4- Karkere, xebatkare; cinîya ke emeleyîye kena - Heywana dicane, heywana ke estawrin nîya
- 5- Belengaze, feqîreke, feqîra he-

- jare - Fransa û İngilîstan de peymeyêkê giranîye
- 6- Kitabê şîiran yê Çetîn Saticiyî - Herfê vengîni yê "saye"
- 7- (Hetê wextî ra) şeştî leteyanê saete ra leteyêk - Berey, eksê "rew"î
- 8- Alfabe ya kurdî de herfê yewin û pancine - Kafî, tamam - Eksê "erey"î
- 9- Mîyanê keyeyî de lajo tena-tek - Heb, zad
- 10- Goştqîran, keso merezdarê obezîteyî - Eksê "zere"yî

Cewabê Hûmara Verêne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Ş	I	V	A	N	S	Î	Y	A	
2	E	M	E	L	E	Y	Î	E	L	
3	H	Ş	E	W	E	N	Ê	M	E	
4	N	Ê	F	E	R	A	S	E	T	
5	A	R	E	P	E	Y	N	E		
6	M	E	Ş	T	E	A	L	Î		
7	E	T	E	L	Î	O	D	A		
8	H	E	K	E	D	E	R			
9	C	E	N	E	T	B	E	R	Z	
10	A	M	E	R	Î	K	A	Z	Û	

24 SERRÎYA KOÇKERDIŞÊ MELA EHMEDÊ PALO DE

Abdulhemîd YÛSIF

Mi bi rayîrê mamosta Ehmed Huseynî Mela Ehmedê Paloyî (1) şinasna, Homa rehma xo ro her diyan bikero. Wexto ke serra 1988 de mi dest bi wendişê kurdî kerd bi, o wext kitabê kurdî qedexe bî; çî wendiş, çî xo dir çarnayîş û çî zî xo het wêdartiş.

Kitabê ke ma eşkayne peyda bikin yê Cîgerxwînî, Melayê Cizîrî û Ehmedê Xanî bî. Bê ke ez bi zûran pesnê xo bidî, mi nê wendêne. Yewna zî, Mela Palo est bi ke sey merdimêko nimite, nêasaye û tarîfiye de, kitabê ey binê çengê ma de la ma o nêşinasayne.

Mamosta Ehmed Huseynî her wext derheqê senîniya sewîyeyê edebî û kulturî, çendîniya dereceyê afernayîşê ey de serebutê xo yê Paloyî dir vatêne. Nînan ra yewe wina bî:

“Reyke, wexto ke unîversîte de fakulteya edebîyatê erebkî de ez wendekar bîya, mamostayê ma derheqê gramerê fariskî de ma ra nuştayêk waşt. No sipartek ma rê zaf giran bi, çimkî ma derheqê fariskî de zaf çî nêzanayne. Ageyrayîşê xo yê tehlîlek de mi Mela Paloyî ra na mesela vate. Badê hîrê rojan ageyra mi ser ke na yo, derheqê persanê mamostayê ma de nuştayêk bi hawayê akademîk, îlmî û bi edebîyatêko berz nuşt. Gama ke mi no nuşte da mamostayê xo, mamostayî va no nuşte neke goreyê şagirtîya mi, goreyê mamostayî min o.”

Mi rew Mela Ehmedê Palo dî, gama ke hema xo ser o bi, linganê xo ser o geyrayne, dorê Cîrnikê de şîyne û ameyne. O dirûvê ey verê çimê mi de yo. Wexto ke tîkîliya mi nêzdî ra Rêzanê lajê Mela Paloyî dir virazîya, mi çend rey çend hevalan reyde serdanê Mela Paloyî kerd. La çî heyf ke o wext rewşa sihetê ey zêde baş nêbî, ma nêşkayne tey suhbet bikin.

Badê ke kitabê Mela Ehmedê Paloyî “Dewr û Gera Kurdistanê” çap bi û resa wendoxan, mi çiyêkê xo yo vîndîbîyaye dî, çimkî hewceyîya mi bi wendişê şîranê şairêkê bi nê hawayî zêde est bî.

Serebutanê ke mamosta Ehmed Huseynî derheqê Mela Paloyî de mi ra vatbî ra yewe zî wina ya:

“Reyke mi Mela Paloyî rê derheqê kitabê ‘Rîsalet el-Xufrânî’ de qisey kerd. No kitabê nuştayê namdar yê ereban Ebul Ela el-Me’errî yo. Mi behsê muhtewaya kitabî ci rê kerd; senî awan kerdo, terzê nuştîşê ey, ro yewbînan barkerdîşê fikran, ancî mi behs kerd ke no kitab hetê tarîxî ra çiqas muhîm o. Badê ke Mela Paloyî nê melumatî mi ra girewtî, qasê di aşman nêasa. La rojêk mi dî ke yew goroza kaxidan a qasê se pelî ha binê çengê ey de, wê ra yeno û mi ra va, ha na yo ‘Civîna Nemiran’ yanî bi kurdî sey kitabê ‘Rîsalet el-Xufrânî’.”

Mi bi naznameyê Kasî kitabê Mela

Ehmedê Paloyî Civîna Nemiran ra, destnuştayê ey ra qasê se rîpelî transkrîbeyê alfabe ya latînkî kerdî la seba ke rewşa mi baş nêbî mi heme nêqedêna. Serra 2010 de mi destnuştayî apey dayî lajê ey ke des hezarî beytî bî, welat û tarîxê Kurdistanî ser o bi hawayê dîyalogê mîyanê çend kesane ke heqîqeten tarîx û komelê kurdan de estê qisey bîyêne.

Ez rîpelê verên yê kitabê “Civîna Nemiran” ke hema çap nêbîyo tîya neqil kena:

Pehlewî û Civîndarî

Pehlewî: *Diçim, dimînî
Riya Civînî.
Gelîm neçînî
Bi şewq û şîn î!*

Civîndarî: *Divê bixwînî
Xwe zû bigînî
Bê cî derînî
Hê durr diçînî*

Pehlewî: *Dengê dilanê
Di vê meydanê
Rengê leylanê
Li ber baranê*

Civîndarî: *Haha birader
Bibête tevger
Lat û ber û der
Tev têne xweser*

Pehlewî: *Xewa min nayê
Di vê hewayê
Rengê çirayê
Bibêjim dayê*

Civîndarî: *Divê bibînî
Ala hilînî
Defter bixwînî
Dijmin biçînî*

Pehlewî: *Di vê belayê
Bi te xwuyayê
Ne kolî tabî
Li her cîya bî*

Civîndarî: *Ev nav û nîşan
Ev deng û dewran
Bi dar û lêdan
Di qad û meydan*

Pehlewî: *Tê der ji banî
Nabim xwuyanî
Dikim jiyani
Li ber ziyani*

Civîndarî: *Were meydanê
Dakev dilanê
Deşt û zozanê
Rengê cîhanê*

Pehlewî: *Nakim tebatê
Di vê mezatê
Bême civatê
Bibêjim atê*

Civîndarî: *Ev keyf û şadî
Şûrê xwe badî
Bi dîn û dadî
Di vî mezadî*

Mela Ehmedê Palo 1920 de Sêraçûr (2) de ameyo dinya. Dayik û bawêkê zazî rê virazîyayo, yanî ey şitê dadîya xo bi lorîganê zaravayê zazakî şimito. Badê yeno Binxete û uca museno zaravayê kurmanckî, dima zaravayê soranî zî musneno. Her zarava ci rê berêk seba hezaran çekuyan, serebutan, şeklê qiseykerdişî, çimeyê pers û vateyanê tîmîyanekan, ancî deyîr û tecube û sanik û nameyê cayan akeno.

Seba ke dîne îslamî û kitabo pîroz bi erebkî yê coka hetêk ra ganî mela yanê kurdan bi hawayêko pêroyî bi erebkî bizanayne, ancî hucreyan de wendekarî fariskî û tirkî zî musayne. Coka bingeyê nuştayîya Mela Ehmedê Palo dewlemend bi. Zafbîyayîşê zaravayan bi xo zî dewlemendî ya. La zanayîşê ziwananê bînan destêko bîn dewlemendî ya.

Ferhengê ey ferhengêko orjînal yê kurdî yo, cumleyê ey tekuz û asan ê, dîmenê ey sey filmanê hîrêlet ê. Dûrdîyayîşê ey camê welatparêziye ra yo; geyrayîş û tedbîr û têwgêrayîşê ey derguşê Kurdistanî ra yo. Cumleyê ey cumleyanê nuştayîyanê verênan ra cîya yê, hemdem û hemmanayanê ey ra zî taybetî yê. Bêke o zor bido xo, beytanê ey ra felsefe herikîyeno, bê-hemd boya ey vateyanê ey ra yena. Dewlemendîya manaya ca û dewranan zî balkêş a. Ferhengê Mela Ehmedê Paloyî ne şaxê Cîgerxwînî ra ne zî yê Cizîrî ra kemî nîyo labelê bi moral û muhtewaya xo ferhengêko taybet o. Çünke ey gelêk zivan û zaravayan ra awa edebîyatî şimita.

Malzeme û hacetê beytanê ey kêrameyê yê, wezn û terazû û rewaniya beytan de wayîrê nîşan û tuxrayêka taybete yo. Ancî bikarardişê malzeme-yê nuştîş û afernayîşê edebî de çimeyê ey orjînal ê, fikrê ey zî umîdê mîletê ey ê:

*Çiraya dewletê pêket
Cihê min ber dida xwînê
Divaya rûmetê rêket
Gelê min berdide kîne*

Mela Ehmedê Palo bawerîya xo de

muşexes û zelal bi, hêvîya ey bi şorişê Mela Mistefa Berzanî zaf zêde bî. Hertim vatêne xelasiya mîletê kurdî û Kurdistanî do bi rayîrê Berzanî bo. O sey sembolê azadî, camêrdî û kurdperwerîye dîyêne. Ma zafê şîranê ey de nameyê Berzanî vînenê:

*Seydayê hêja, şêrê Berzanî
Pîrê dilovan yê hemî kurdan î.
Nav û dengê me te kir xuyanî
Bi ceng û mîrî daye cîhanê.*

Kurdî sey mîletanê bînan layîqê dewletêka xoserbîyaya û azade dîyêne, bi nuştîşê kurdî û bi serberziye rayîrê kurdîtiye de seba naye tim xebitîyayêne.

Mîletê kurdî o tena sey şair şinasayne. La Mela Ehmedê Palo ziwanzan bi, derheqê gramerê kurdî de kitabêk nuşt bi, ancî ferhengêkê eyê tirkî-kurdî est bi, bi nameyê “Pendên Ettar” kitabêk fariskî ra tercume kerd bi. No kitabê nuştayê farisan o namdar Ferîduddîn Ettarî yo. La çî heyf ke muxaberatê Sûriye dest na nê kitabî ser û berd.

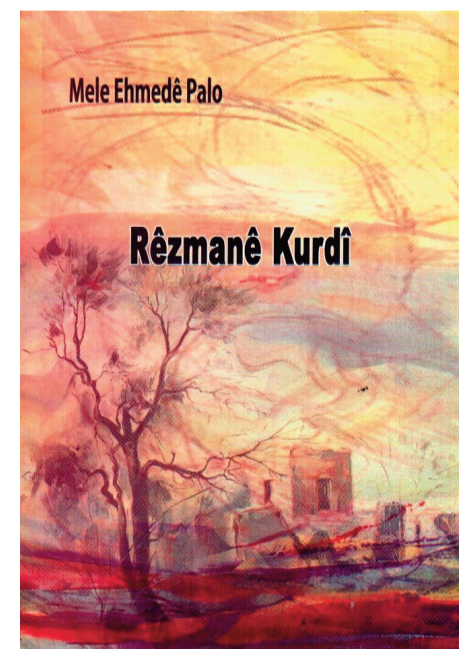
Gelêk kitabê ey nika destê aileyê ey de estê. Hewt dîwanê eyê şîran estê. Pa ferhengê eyê tirkî-kurdî yew kitabê eyê gramerî çap bîyo. Yew şîra xo de vano:

*Hinan welat firotin bi erzanî birader
Hinek mirtal û rot in ji bo Dehak û Ejder*

Hîn rêberê neyar in, welat kirin perîşan

Ji bo dijmin hewar in, xistin derd û perîşan

Ez bi hêvî ya ke, ameye de ma bieşkin cuya ey hîna roşn bikin. Îmkanê ma zêde bibê, ma bieşkin eseranê ey çap bikin ke neslê ma yê ameyeyî edebîyatê eyê berzî ra fayde bivîne.

1.No nuşte hûmara 37. ya rojnameyê înternetî *Pênusa Nû*, r. 4-6 de weşanîyayo. Mi kurmanckî ra açarna. (Roşan Lezgîn)

2.Sêraçûr yew dewa Pali ya. Dewleta tirkan nameyê na dewe kerdo “Güllüce”.

Merheba hevalên,

No teblîxo ke mi seba Kongreya Diyine ya Hekîmîya Dindanan ya Mezopotamya amade kerdo, semedo ke ez bi zîwanê dayîka xo pêşkêş kena, ez zaf keyfweş a. Ancî seba ke ez bi zîwanê dayîka xo behsê xebatanê îlmî kena, coka ez zaf biheyecan a.

Lazer kilmnuşteyê herfanê verênan yê çekuyanê înglîzîki "Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation"î yo. Roşnê lazerî hetê şeklê virazîyayîşî ra bi tayê xususîyetanê xo roşnanê bînan ra cîya beno. Merdim eşkeno nê xususîyetan wina rêz bikero ke, roşnê lazerî jû reng de yo, tîk şîno û fotonê ke roşnê lazerî anê wucûd eynî faz de yê. Xususîyetê ey o bingeyên ke tib de û hekîmîya dindanan de yeno bikarardîş, jû reng de bîyayîşê ey o. Sayeyê nê xususîyetî de, gama ke bi lazer vawiteyî (doku) ser o tesîr yeno kerdiş, eşkeno vawiteyê dorûverî ser o texrîbat sewîyeyê mînimûm de bimano. Sistemê lazerî yê serekeyî ke hekîmîya dindanan de yenê şuxulnayîş nê yê:

- Lazerê argonî
- Lazerê CO₂
- Lazerê dîyotî yê nîmresnayî (yarî iletken)
- Lazerê erbiyûmî -Lazerê Nd: YAG

Erjnayîşê Vitalîteya Pulpa de Bikarardîşê Lazerî

Flovmetrîyê lazerê doplerî ke seba erjnayîşê (değerlendirme) sistemê mikrovaskulerî de herikîyayîşê gonî ameyo viraştîş, merdim eşkeno seba teşxîskerdişê herikîyayîşê gonî yê pulpa de zî bi kar biyaro. No teknîk bi lazerê helyum-neon û diyotî yeno bikarardîş. Bi şeklo ke şîro damaranê gonî yê pulpa ser, verê roşnê lazerî dîyeno kronanê dindanî ser. Bi hereketkerdişê hucreyanê gonîya sûre qismêkê roşnê lazerî dindan ra apey yeno. No roşno ke apey yeno, bi fotoselêk ke rîyê dindanî de ameyo bicakerdiş ferq beno. Mîqdarê apey ameyîşê roşnî nîsbetê hûmara hucreyanê gonî û hereketanê înan de yo, dej çin o.

Tayê mehdûdkerdişê (kısıtlama) flovmetrîyê lazerê doplerî estê. Zafane dindanê antîferioran de ke mîne û dentîyê înan tenik ê, tetbîqkerdiş asan o. Dindananê molaran de ke mîne û dentîyê înan hîna qalind ê û pozîsyonê pulpa de tewir bi tewir varyasyonî estê de herikîyayîşê gonî yo pulpal de bedîlyayîşî benê. Ancî ferqê ke sensoran de estê kalîbrasyonê qîmnêkerdoxî ke afernaye (üretim) ra virazîyenê de benê sedemê probleman. No teknolojî bitaybetî nêweşanê ke înan de kooperasyon nêvirazîyeno de eşkeno zaf bi asanî biyaro meydan.

Tesbîtkerdişê Puyayeyê Okluzalî de Bikarardîşê Lazerî

Tesbîtkerdişê puyayeyan (çürükler) de teknîkê înspeksiyonî, muayenekerdişê bi sondlayî, tetkîkerdişê radyografîkî, peymawitîşê resaneyê elektrîkî bi floresanê lazerê katîtatîfî (Quantitative Laser Fluorescence QLF) û teknîkê floresanê roşnê katîtatîfî yê îndukînî yenê bikarardîş. Floresanê lazerê katîtatîfî (QLF) seba bikarardîşî munasib ê la metodêko winasî yo ke zaf wext gêno. Tesbîtkerdişê puyayeyanê okluzalanê halê destpêkî ke bi metodanê tradîsyonelan (geleneksel) tesbît nêbenê, beno ke zaf zehmet bo. Seba ke vay o, û seba ke hewceyî bi sistemê analîzî yê spekturalî beno ke zaf zî kêrameye nîyo, coka klînîkan de nîno bikarardîş.

Hetê klînîk de bikarardîşî ra, teknîkê floresanê lazerî de jû cîhazo portatîf o bi nameyê DIAGNdent ke eşkeno qama pêlî hetanî 655 mm berz bikero ameyo viraştîş. Dîyeno zanayîş ke xebatanê înan de tesbîtkerdişê puyayeyê okluzalan de netîceyê gelêk

HEKÎMÎYA DINDANAN DE TETBÎQKERDIŞÊ LAZERÎ

Dr. Hîdayet ÇELİK

başî dîyayê. Cîhazê DIAGNdent, roşnê lazerî ke tetbîqê vawiteyê dindanê puyayeyî beno de bi nê prensîbê ke vawiteyê dindanî yê bisihetî (sağlıklı) ra vêşêr apey yeno şuxulîyeno. Her ke puyaye zêdîyeno îlaweyê bakterîyalî vurîyenê û mîqdarê roşnê ke apey yeno zêdîyeno. No zêdîyayîş netîceyê zêdîyayîşê profronê ke hetê bakterîyanê vawiteyê dindanî yê enfekteyî ra beno. Puyayeyê dentî de ke merdim eşkeno bi DIAGNdent tesbît bikero, xorîniya lezyonan tesbît nêbena. Netîceyê ke cîhaz dano xorîniya lezyonî ra vêşêr girêdayeyê hecmî yo. Verî ke bêro peymitîş, ganî plakê ke serê dindanî de yê û kerrayê dindanî bêrê hewanayîş. Çünke beno ke nê îlaweyî bi hawayêko xelet pozîtif bêrê peymitîş. Pêtiya roşnê floresanî ke bi DIAGNdent yeno peymitîş girdîya lezyonê puyayeyî nîşan dano. Metod de erjê 0 ra hetanî 99 dîyeno roşnê floresanî ke apey yeno. Erjê 0-13 seba fissuranê saxleman û seba fissurê ke hema dewrê destpêkî de yê, seba puyayeyê mîneyan erjê 14-19, erjê 20 ra cor zî puyayeyê dentî îfade kenê.

Hesasîyetê Dentî û Bedîlnayîşê Awaniya Dentî de Bikarardîşê Lazerî

Bi lazer kêmkkerdişê hesasîyetê lazerî xo azneno di mekanîzmayanê ke jûbînan ra temamen cîya yê. Nînan ra a verêne de, roşnê lazerî tesîrê aktîvîteyanê elektrîkî yê siniranê pulpa ser o keno. Mekanîzmaya diyine de, awaniya tubulere ya dentî de vawiteyo wişk yan zî tebeqeyê smearî yeno helnayîş û bi zeliqnayîş modîfîne beno û netîceyê ney de qenalê dentî yenê xetîm nayîş. Lazerê ke hesasîyetê dentî de yenê karardîş, benê di grûbî:

- 1-Lazero ke quwetê nîzmî ra vejyeno (lazerê helyum-neon û diyotî)
- 2- Lazero ke quwetê wesetî ra vejyeno (Lazerê Nd: YAG û CO₂).

Lazerê helyum-neonî aktîvîteyê (potansîyelê aksionî) elektrîkî yê lîfê siniranê pulpa ser o tesîr keno û vernî ro hesasîyetê dentî gêno. Bi nê metodî depolîrîzasyonê lîfanê afferint C bloke beno tesîrê analjezîk virazîyeno.

Endodontî de Bikarardîşê Lazerî

Lazerê dantalî qabkerdişê pulpa yê endodontî de, pulpotomî de pakkerdiş û şekildayîşê qenalên kokî de û cerahîya endodontîk (apikal rezeksiyon) de yeno bikarardîş. Enerjîyê sîstemanê lazerî ke hekîmîya dindanan de yenê bikarardîş, bi sereyêko barî o optîk yan zî bi tupêk resnîyeno qenalê kokî. Tesîrê lazerî yê mikroorganîzmayan ser o girêdayeyê mîqdarê roşndayîşî (ışınlama) û sewîyeyê

enerjî yo. Lazerê CO₂, Nd: YAG, argon, Er, Cr: YSGG û Er: YAG ke bade însturasyonê bîyomekanîkî yenê tetbîqkerdiş, tebeqeyanê debrîs û smearî ke dêsanê qenalê kokî de estê, înan keno ra. Seba ke enerjîyê lazerî sereyê optîkî ra vila beno û qenalên kokî de wina duz aver şîno û nêreseno dêsanê lateralan, ancî seba ke rîyê qenalî bi hawayêko unîform qab nêbeno û potansîyelê ke xesar dano vawiteyanê termalan esto; nê heme benê problemê muhîmî ke tedawîya zereyê qenalî virazîyenê. Ancî, esnaya ke roşnê lazerî dorûverê foramenê apîkalî de sereyê optîkî ra dîrekt vila beno de, beno ke enerjîyê lazerî foramen ra ver bi teber vila bibo. Rewşêka winasî de beno ke vawiteyê ke apîkalî de yê zarar bivînê û sedemê cîranîya anatomîke ra forameno mental û siniro mandîbular zî mutêsîr bibê. Lazerê ke cerahîya perîapîkal a endodontîke de yenê bikarardîş; ganî kontrolkerdişê şîyayîşê gonî de ardimkar bê ke mîntîqaya ke cerahî tede bena rehet biasîyo, merdim bieşko sterilizasyonê apeksîne ke kontamîne bîyo bikero, ancî merdim bieşko permeabilîteyê dentîyê rîyê kokî û dejê postoperatîfî vindarno. Xebatanê înan vîtro de ke lezerê Nd: YAG kokê ke ameyê rezederkerdiş de tetbîq beno zî penetrasyonê bakterîyan de kêmiyayîş yeno meydan.

Tedawîya Perîodontal de Bikarardîşê Lazerî

Tedawîya perîodontale de lazerî: -wedartîşê epitelê cêbê nêweşî de, elimînasyonê mikroorganîzmayanê zereyê cêbî de (tesîrê bakterîsîdalî de), pakkerdişê kerrayanê dindanî û detîfîkasyonê rîyê kokî de yeno bikarardîş. Heme lazerê dentalî ke pîyase de estê merdim eşkeno elimînasyonê epitelê cêbî de bikar biyaro. Gama ke enerjîyê lazerî yeno bikarardîş, kontrolkerdişê şîyayîşê gonî hem seba hekîmî hem seba nêweşî awantajêko zaf pîl o. Lazerê Er: YAG û Er, Cr: YSG, gama ke kerrayê dindanî yenê wedartîş, hema vajîn ke qasê teknîkanê konvasiyonelan tesîrê ke nêne waştîş anê meydan. Yeno zanayîş ke, tedawîya lazerî ya dozê kêmi de dej û cewabdayîşê înfamatuari kêmi kena, weşbîyayîşê birîne û remodelasyonê esteyî lez kena. Lazeranê dozê kêmi de seba ke merdim eşkeno xorîniya 5-10 mm de vawiteyan ser o penetrasyon bikero, coka hem vawiteyê serî hem yê binî mutêsîr benê. Tedawîya perîodontale de gama ke roşnê lazerî tetbîqê cêbanê dindanan beno, înfamasyon û prolîferasyonê hucreyan kêmi beno, drenajê lenfî zêdîyeno û ney wa girêdaye virazîyayîşê ataçmanî û rejenerasyonê esteyî de zî zêdîyayîş aseno. Perîodontolojî de, ameyo dîyayîş ke lazerê Nd: YAG û CO₂ ameyê bikarardîş û bi nê metodî kerrayê dindanî kêmi wedarîyenê û potansîyelê zerardayîşê vawiteyanê dorûverî esto. Bi averberdişê lazeranê Er: YAG û Er, Cr: YSGG pakkerdişê kerrayanê dindanî de lazerî bi hawayêko ewle ameyê bikarardîş. Îlaweyê kalsîfîyeyî ke nîsbetê awe înan de kêmi yo bi grûbê lazeranê erbîyuman parçekerdiş munasib o.

Vawiteyanê Sertan yê Dindanan de Bikarardîşê Lazerî

Prepesyonanê dindanan de tewr zêde lazerê erbîyûmî yenê bikarardîş. Lazerê Er: YAGî seba ke tam ro çewtîya absorpsiyonê qama pêlî ya awe keweno, lazerê nê qama pêlî gama vawiteyê wişkî reyde mutêsîrîye ano meydan enerjî tadîyeno beno tanî (ısı), buharê awe virazîyeno, vawiteyê hedefî de zêdîyayîşê ekspansiyon û fişarî (basınç) yeno meydan. Nê heme çî benê sedem ke teqayîşê mikrooyî ke sey ablasyonê termomekanîkselî (werîyayîş: aşınma) bi name benê û perçikê vawiteyan ver bi teber pijiqîyenê. No werîyayîşo spesîfik zemîne ke ameyê preparekerdiş de kenê ke waranê mikro-girewteki (mikro-alcılar) virazîyê.

>>>

Wareyê girewtekanê mîkroyî edîz-yonê mîyanê rîyê dindanî û kompozîfî de pêt kenê û bê ke bi kirarîya (işlem) asîtîne pirtiknayîşê materyalanê ade-zîvan bibo kenê ke bi dindan wa bizeliqîyê. Labelê zemîno duz eke bêro waştîş, sey pirdê kronî û preparasyonanê înlay de, badê tetbîqkerdişanê lazerî seba duzkerdişê rîyê ke bîyo pirtikin, lazim o ke hacetê ultrasonîkî bêre bikarardiş.

Mîne, dentîn û puyaye de muhtewayê cîya-cîya yê awe û mîneralan estê, ancî sayeyê nîsbetê weriyayîşê înan yê cîya-cîyayî de wedartişê vawiteyanê bisihet û nêweşan de lazerê Er: YAG eşkenê weçînayox (seçici) bê û sayeyê naye de tetbîqkerdişê sealantê fîssurî de yenê bikarardiş.

Problemanê ke cîhazanê lazerî de merdim rastê înan yeno ra jû no yo ke dekerdeyê (dolgu) amalgamî bi lazer wenêdarîyenê. Seba ke dekerdeyo amalgam bi hawayêko pêt roşnî apey açarneno, coka nêverdano ke tesîr materyalî ser o bibo. Ancî rîyê cîvaya ke muhtewayaya amalgamî de esta ra beno ke buharo jehrin bêro meydan. Merdim eşkeno bi rehetî pê tetbîqkerdişê lazeran fosfat, karboksîlat, sîmanayê îyonomerê camî û kompozîter zî wedaro.

Dindanan ser o tesîrê termal yê lazerê erbîyumî goreyê tewiranê bînan zaf kêmi yo. La ancî zî heta ke serdinkerdiş (soğutma) nêbo xebate rê musait nîyo. Eke prepasyonê bi lazerî serdinkerdişê awe reyde nêro tetbîqkerdiş vawiteyê dindanan de rîskê xesarî zaf zêde yo. Hetê nêweşan ra, seba ke fişar û dej hîs nêbeno coka hewceyî bi anestezi zî nêbeno. Ancî vengê hacetanê destî ke merdimî narehet keno çin o. Nê çî xususîyetê lazerî yê baş ê.

Cerahî de Bikarardişê Lazerî

Cerahî de bikarardişê lazerî wina rehetî dano ke merdim eşkeno şîyayîşê gonî bigiro binê kontrolî û bi no hawa sehaya ke ser o xebate bena de goşt wina net aseno. Lazer warê operasyonî bi hawayêko lokal sterîl keno, demê xebate de û badê pey zî dej kêmi keno. Merdim eşkeno nêweşanê ke antîagulan bikaranê de zî operasyon bikero, ancî bi dozê kêmi

tedawîkerdişê birînan de tesîrê stîmî-lekerdişî avantajanê lazerî ra yê. Lazerê ke cerahî de yenê bikarardiş, sey lazerê gazî û lazerê fazê wişkî (katî faz), di tewir ê. Lazerê gazî CO₂, argon û helyum-neon ê. Lazerê Nd: YAG, erbîyum û dîyotî zî lazeranê wişkan anê wucûd.

Lazerê ke Seba Estetîkî Yenê Bikarardiş

Tetbîqkerdişê ke hekimîya dindanan a estetîkî de benê, merdim eşkeno sipîkerdişê dindanan, pada-yîşê dîestema, rastkerdişê gummy smilein û rastkerdişê formê dindanan sey nimûne nîşan bido. Roja ewroyî de, nê karan de lazer dereceyêko berz de yeno bikarardiş. Sipîkerdişê dindananê devîtan de lazerî roşnê helojenî û cîhazanê ledî ser a nîyê.

Ortodontî de Bikarardişê Lazerî

Tedawîya ortodontîke de lazerê bi sewîyeya nizme, seba lezkerdişê herketê dindanan, tedawîya ulseranê travmatîkan ke demê tedawîya ortodontîke de ameyê meydan, badê operasyonî kêmkardişê dejî de, dindanê ke ganî brîket bêro prodayîş la wedartişê vawiteyê nermî yê dindanan ser o û verê kirarîya boldîngî bi amancê pirtiknayîşî yeno bikarardiş.

Seba ke demê tedawîya normale derg rameno lezkerdişê hereketanê dindanan yê ortodontîkan de, bitaybetî memnunkardişê nêweşan de averşîyayîşêko baş o. Seba stîmîlekerdişê viraştîşê estikan metodê sey enjeksiyonê îlacî, stîmîlasyonê elektrîkî û tetbîqkerdişê ultrasound ameyê bikarardiş. Nê serranê peyênan de, bikarardişê lazerê bi enerjîyê kêmi, weşbîyayîşê birînan de, proliferasyonê fibroblastîk û kondral de û sentezê kollajenî ser o tesîrê lazerî yê hîşyarkerdişî esto.

Seba ke şima ez goşdarî kerda, zaf sipas...

Not: No metn hetê Dr. Hîdayet Çelîke ra bi tirkî amade bîyo, Roşan Lezgînî tadayo kirdkî ser. Roja 05.05.2015 de, Wan de, Kongreya Diyine ya Hekîmîya Dindanan ya Mezopotamya de sey teblîx pêşkêş bîyo.

Apo Seyfî

Seyîdxan Kurij

Çime: Neslîşah Ertuğrul

Apo Seyfî Çolîg di yo parseko meşhur bi. Yî debarê xwi û debarê qîcûnî xwi pê parskerdiş kerdênî.

Yo ruej Ap Seyf nîzdî nimacî eyşa di şino keyê Faîq Beg û Sehdet Xûnim. Faîq Beg serekî beledîyeyê Çolîg o, Sehdet Xûnim kenayê Cemal Elçî ya. Cemal Elçî Cumhuriyet a pey sereko verîn yê beledîyeyê Çolîg bi. Hin hewa bîyo tarî, erê yo, ini rid ra Faîq Beg niwazeno ini wext di misafirî xwi bişawo. Yo serekî beledîye û merdimoyê Faîq Beg ina seat di misafirî xwi teber biko, yanî bişawo teber, çimkî şarî Çolîg ci ri hol nivûno.

qîşnaye yo û balişna ki rîyî yay patîsqaya sipye ra û neqîşnaye ya, duelavê cilûn ra vecena.

Ap Seyf kueno mîyûnî dueşeko pêşmîn û lehefo pêşmîn ûnceno xwi. Ap Seyf bêlka emirî xwi di mîyûnî cilûnî înayûn di ranikoto. Keyf keyfî Ap Seyf o. Wi kueno mîyûn xîyalûn û şino hûna.

Şo nîmê şo di destawa gird zuar dûna Ap Seyf, wi hesîyeno xwi. Ap Seyf nizûno ke zerrê keye di tuwaletî esto. O wext dewûn di tuwaletî çin bîy, herindê tuwaletî di însûn yan şinî binî axurûn, yan zî kiştê bûn di kiştê yo dar di, kiştê kilundîyesûn di vecîyayên teber.

Ê serûn di Çolîg di pelî darûn erdî ser o vila kêrdênî û inî pelûn ser di zî xalî rakerdênî. Ap Seyf xwi ra nivînenno şîyero teber. O wade di xalî aryedûno, pelûnî ser di gî xwi keno û hêna xalî gî xwi ser o rakeno.

Serî sibayî wexto ke Sehdet

Resim: Seywan Saedian

Faîq Beg wazeno Ap Seyf misafir biko, yanî yî a şew keyê xwi di rafîno. La Sehdet Xûnim zaf tîtiz yo cînî ya. Xwi ra tîtizê cînîyûn Çolîg vate ya, la Sehdet Xûnim hama cînîyûn Çolîg ra zî tîtiz a. Yanî Sehdet Xûnim qet niwazena Ap Seyf keye xwi di misafir biko. Beynatê cînî û myerdî de minaqeşe vecîyeno, la Faîq Beg, niwazeno begê xwi ri qal bîyaro.

Wi vûno "Sehdet Xûnim! Ti zî kênay mehquûn a, ma senî ina seat de yo merdimoyê feqîr, bîyekes, bîyewahar keye ra şawenî teber? Bacê şarî Çolîg nivûno Faîq Beg û kenay Cemal Elçî nişkay keye xwi di ca bidî yo merdim, yin misafir Hûmay na şewa tarî di kerd teber. Rî ma erd ri şino war, ez nişkena şîyerî çarşu, ti nişkena mîyûnî cîrûnûn di sarê xwi berz bikî."

Faîq Beg cayo zayıf ê Sehdet Xûnim ra dûno pirye, Sehdet Xûnim bîye çare Ap Seyf kena misafir. Sehdet Xûnim gerekê Ap Seyf ri cilûn rakiro. Ya ûna cezyî xwi ra lehefûnî ke rîyî yin seten ra yo, û hetî sarî pey dantel ne-

Xûnim warzena yena wade, a boyê gî ra ferk kena ki Ap Seyf gî xwi zerre di kerdo. Sehdet Xûnim bena gec, aqil perrena, hin çî yeno fek vûna.

Ap Seyf yo ruc cuwa ver xel-yek çî dabi arîye. Wi wazeno heme çî ki pê parsekerdiş a arîye dayo, inî çî bido Sehdet Xûnim. La wi îna zi nieşkeno tansiyonî Sehdet Xûnim bîyaro war. Ina hel di Faîk Beg zî wadeyî rakotiş ra yeno teber. Sehdet Xûnim hin Ap Seyf caverdena verî dûna Faîq Begî. Beynateyî cînî û cûmyerd di yo qoxeyo pîl dest ci keno.

Ap Seyf ina firsat ra xwi keye ra erzeno teber, o qeyde remeno ki qet xwi dima niûnîyeno. O kuçî sero di raştî Hecî Kubrîye Xûnim yeno. Hecî Kubrîye dadîye Faîk Begî ya.

Hecî Kubrîye vûna: Seyfo cayî tu senîn bi, şewê tu senî vîyart? Wadê tu kekin bi, çî? Ti qey ini şefeqî sibay di îna vazdenî?

Ap Seyf vûno: Ez kota yo zulmat mîyûn ki qet mepers Kubrîye Xûnim.

Ap Seyf o qeyde vazdeno hetta ki mehla ra vecîyeno.

afernaye (n): ürün, üretilmiş olan
afernayîş (n): üretim
amaye (n): gelecek
beşdarîye: katılım
çendîniye: nicelik
dîmen (n): görüntü, manzara
erjnayîş (n): değerlendirme
evîne (m): sevda
gijgoleke (m): hortum
gît (n): periyodik olarak havanın kötü geçtiği dönem, karışık veya tehlikeli durum
goroze (m): tomar

Ferhengek

kêrameye: elverişli
namzed, -e: aday
netewe (m): ulus
numayîş (n): gösteri
puyaye (n): çürük
qilorîge (m): küçük köfte
qirêjiye: kirlilik
resane (n): ileti; iletken
senîniye: nitelik
serektiye: başkanlık
sipartek (n): ödev
şîrêz (n): tutkal

vawite (n): doku, dokulmuş olan
vawitiş (n): dokuma
vawitene (n): dokumak
vilaweke (m): bildiri
weçînayîş (n): seçim
weçînayîşê meheli: mahalli seçim
weçînayîşê pêroyî: genel seçim
xoserîye (m): bağımsızlık
zafane (n): genellikle
zarava (m): lehçe, dialekt

WERDÊ
MA

Tirşê Qilorîgan

Amadekare:
Necîbe Kirmizigul

Malzeme: Kaseyê nehayî, kaseyê hurikê kuftan, 250 gr goştê mengenerde yan zî nê mîlo goştê bieste, awa şamikan (firingîyan), îsot, rûwen, simaq, sole

Viraştişê Qilorîgan: Hîrê-çar seatî verê viraştişê şamî, sole dekerê mîyanê hurikê kuftan û awa girênayî ya binewsnê. Awa ci goreyê hurikê dekerê ke wa hurik nerm bibo. Hîrê-çar saetî tepîya hurik beno nerm. Bi goştê mengenerdeyî ya pîya rind bielawên. Bî mîr tepîya, xo dest de bi şeklê nehayan a, hema tayên gird qilorîgan virazê.

Viraştişê Tirşî: Nehayan dekerê quşxane, goreyê ci awe û sole dekerê mîyan û adirî ser nê. Eke şima qayil ê tirş awin bo, o wext tayên vêşî awe dekerê. Eke şima goştê mengenerde dekenê

qilorîkan mîyan, o wext goştê bieste denêbeno. La eke goşt denêbiyo, o wext nehayî ke tayê peyşayî, goştê biesteyî dekerê mîyan, wa pîya bipeyşê. Şima eşkenê goştê xo cîya bipeyşnê, nehayî ke peyşayî tepîya, goşt dekerê mîyan. Dima qilorîgê ke şima hazir kerdê,

inan zî îlawe bikerê. Tayên wa bigirîyê. Lepên simaqo ke nêtehneye yanî bîtim dekerê kaseyên awa germine mîyan. Goreyê waştişê xo ra simaq tayên yan zaf dekerê. Rûwen de awa şamikan (aqîtê firingîyan) û îsotî sûr bikerê û verade tirşî mîyan. Di-hîrê kelfî ameyî ci tepîya, tirşê xo ronê. Bi afiyet a biwerê.

HESKERDIŞ

Wesîla DOĞUÇ

Wextanê verû coy de, di dewêka qice de keynekêka zaf weşike bî. Porê cay derg, çimê cay sîyay bî, zey komirî. Na keyneke hergû roc şîne dere ra aw ardêne. Lacekêkê weşikî zî na keyneke ra heskerdêne. No lacek pê keyneke bivîno hergû roc şîne verê derî. Pê keyneke bivîno, bi seetan verê derî de mendêne. Keyneke hergû roc di 'eynî wext de hameyne dere ra aw girotêne û berdêne keye. Hayey' lacekî tera çinê bî la keyneke zî lacekî ra heskerdêne.

Kê lacekî zaf zengîn biyê. Kê keyneke zî zaf xizaneke biyê. Babê keyneke wexta keyneke qickeke biya şîyo rehmet. A û dadê xwu tenî binê banî de biyê. Dadê keyneke nêweşe biya. Ana zaf nêweşe biya, di miyanê cay de biya. Nêweşkawa wirzo payan. Keyneke hem hawniyawa dadê xwu ra hem zî şîya miyanê keyey' zengînan de şixulyawa. Bi tesaduf keyneke şîya kê lacekî zî şixulnayîş. Nê hayey' keyneke tera biya ke kê lacekî yo, nê zî hayey' lacekî tere biya ke keyneke kê înan de şixulêna.

Lacek ancî hergû roc şîne verê derî û hêvî keyneke vindertêne; ema keyneke nêameyne aw. Lacekî bêguman verê xwu daw' keye. Resaw' keye çi bivîno! Keynawa g' tera heskeno kê cê de wa. Ana maleqa mendo û hawniyaw keyneke ra. Ana maleqa mendo qet pê nêhesyaw' ke babê cê teber a hamew û goşdarî cê keno. Lacek bi rocan keye ra nêvecyaw' û tim hawniyaw keyneke ra. Babê lacekî zî hergû roc bi dizdî goşdarî lacekî kerdo. Babê lacekî hawniyaw ke lacê cê keyneke ra zaf heskeno. No sebeb ra keyneke keye ra qewerneno.

Lacek keye de vinderto, keyneke nêhamîya. Bi rocan hêvî keyneke vinderto; ema keyneke nêhamiya. Nê zanaw se bikero. Bi rocan ro keyneke geyrawo. Lacekî rocêke keyneke diya û tera vato "Ez to ra zaf heskena."

Keyneke zî bermawa û vato "Ez zî to ra heskena la peynîyê enê heskerdişî çinî yo. Ti zengîn ê ez xizan, ti esîl ê ez bêkes a. Hem babê to ez îş ra veta."

Lacekî vato "Bi mergê min bo zî ez to ra derbas nêbena."

Lacek şîyo babê xwu ra vato "Mi rê a keyneke biwaze, ez bê a keyneke yewe nêwazena."

Babê lacekî zî vato "No çî bi mergê min o, heta ez dinya de bî no çî nêbeno. Ma rê keynayka esîle bena. Na keyna nêbena."

Dadê keyneke zî nêweşî ra merda. Yewê keyneke nêmendo. Keyneke bêkes menda. Serê mergê dadê keyneke ra henî wext derbas biyo, babê lacekî keyneke şirawita caykew' dîrî. Hayey' lacekî no çî ra çinê biya. Wexta pê hesiyaw', o zî kewto ra serê rayîran û ro keyneke geyraw'. Keyneke zî ro lacekî geyrawa. Hurdî zî nêweş kewtê. Miyanê rayîrêke de rastê jobînan hameyê û uca hurdînan zî rihê xwu daw' û merdê.

Babê lacekî pê hesyaw' "ax û wax" kerdo la feyde nêkerdo. Lacê cê hendî nêbiyo sax.*

*Not: Mi na mesela, Şirnex de fekê Elîfa Furûze ra ke dewa Melesê ya Şirnexî ra ya bi kurmanckî eşnawite û bi kirdkî newe ra nuşte.

TI Û EŞQ

Ti hinî yew çîyo weş ê ke Fikirîyayîşê to Huyayîşê bîbika çimanê min o Nas kerdena zerrîda min o Waştana cuwedê min o Ti hinî yew çîyo weş ê ke Nameyê to yew umişê ey beno

Hacer PETEKKAYA

EZ BÎYA GÊJ

Canê DILO

Erd û asîman mij û duman, barê mi rê xemgînî kewta Gijgoleke nor û dorê mi de gêrena, mi ra se vana Boya payîzî Sey boya leşê to mi de tehmo weş verdana Serd o... Pelê keskî gilê xo de lerzîyenî Serê daran de milçikan sereyê xo mîyanê purtê xo de nimito

Çend sanîye mi derebeyê çimanê xo padayî

Ax hevalo rindek!

Mi Ferjad eşnawit, goş da Golha ser...

Ez bîya derdin

Dejê xerîbiye mi rê bîyo giran

Yew fikro jehrin mezgê mi de geyreno

Serd o...

Labelê zerrîya mi adir a, ti nêasenî hevalê mi

Mi berê çimanê xo akerdî, hesîrî golalî ameyî war

Bi şilîya çimanê mi erd û asîman de laserî weriştî

Ez bîya gêj, mi xo eşt kuçe

Bulî şîya herinda linganê to de

Destê mi de birînê gonînî, gijikê mi kewto têmîyan

Ruhê mi bi hesreta to leşa mi de vinderto

To tim mi rî bîyî derya

Ez derya de bîya maseyo xînt geyraya

Serd o...

Mi xo eşt bîne varanî

Bi awa varanî ez guneyanê xo ra bena pank

Ax zerrîya min a gêjel..

Hindî bes nîyo ti kewta yew xeyalê veşnayeyî dima

Hindî bes nîyo sere de nê derdî.

Hindî bes nîyo nê ganî rê, na dinya de geyrayîşî rê

DERDÊ ZERRÎ

Kendal TOSUN

Çimê to sey ezmanê tarî Roşnê înan sey estarî Adir finenê enî canî Manenê birûskê wesarî

Ez bîya gula nê welatan To ez çilmisnaya bi kulan Hewn nêkono enê çiman To se kerd bi min ey bêîman

Zerrî biya sey kutikê harî Min wena parî parî Ez helêna sey vewrê wesarî Derdê zerrî benê laserî

Min meverde meşo enî warî Min meke şair sey Herîrî Ez do senî vinderî enî warî Bi ena zerrî, bi dijwarî

Min tora va ruh û can To mi ra girot zerrî û gan Ez biya merdeyê goran Geyrena bêruh û bêcan

Yew roje, xone yabon a gê-
reno rizqê xo. Ûna ewnêno ki
yew şêr ha sîda yew şela de
mêl bîyo.

Şino şêrî hete û ti ra vano:

- Ti se kenî warza?

Şêr yew çimê xo akeno
ewnêno ki xone yo. Hêrs a
vono:

- Ero ez senî beno war-
zayê to? Ti yew pisîng î. Ez
yew şêr o. Şêrî dar û daris-
tan û koyan o. Qralî pêro
heywanan o. Ti çi gî benî ki
xo mi de reqisnenî!

Xone vono:

- Hero bêmcâl! Waxtê ze-
manê de ez zî sey to bîyo.
Ma kewtî însônû dest, ma bîyî
esîr.

Şêr hêrs beno, xonî ra vono:

- De leze çimanê mi ver ra
vîn be. Ez yew şêro bêters o. Rî
erdon de çiqas gonî estî, mi ra
tersenî. Ez û ti yew benî?

Xone vono:

- Ti hinde xo wesifnenî se, bê
ez to bero ê şiwani het, ti benê
tersino tersinikî.

Şêr vono:

- De hadî ma şîryê, mi şiwani
binawne. Xone dûrî ra şiwani
şêrî nawneno. Vano:

- Eke cesaretî to esto se, şo ê

XAL Û WARZA

Mistefa GOMAYIJ

merdimî bikiş û biwere, ez bê-
terseya to qebl bikero.

Şêr lezabez xo resneno şî-
wonî het û ti ra vono:

- Şima merdimê na dinya
çiqas ke mexlûqat rîyê erdan de
esto, pêro kerdo bîndest. Ez î
hawa ra rehetsiz beno.

Şiwane vono:

- La ma se kerî bira.

Şêr vano:

- Bîye ma gulaşe bigêrî, kam
mêrxas o, wa dinya elem bi-
zano.

Şiwane vano:

-Bira, destûr bideri, ez şîyero
keye ra rûn bîyêr.

Şêr vono:

- Temûm. Wa bo!

Şiwane vono:

- La bawereya mi to çîn a.

Beno ki ez şîyer keye ti încâ ra
biremî.

Şêr hêrs beno vono:

-A çî qal a! Ez şêrî erdon

o. Qey ez to ra remeno!

Şiwane vono:

- Temam. Eger ti mi ra
nêtersenî se bê ez to na dar
a besten û şino keye ra
rûwen ûna, ma gulaş bikerî.

Şêr vono:

- Temam. Wa sey to bo.

Şiwane şêrî yew dara

mazêr ra besten û yew çu-

waya derdeyên gêno ûnceno

kata ey ra. Bena "wûz-wûz" a

şêrî. Derbanê çuwa ver beno

xînt û xerîqîyeno.

Şiwane şêrî ewca caverdan û
bizanê xo gêno şino keye.

Xone ha temaşe keno. Şiwani

ra pey xone yew sitilêk awka

çakin gêno û şino şêrî het, keno

kata ey ro. Û ti ra vano:

- Warza, no çî halî to yo? Se

bîyo to?

Şêr vono:

- Meperse xalo. Ez zî sey to

kewto însônû dest û keyê mi zî

xerîpîya.

EFSANEYÊ

HEZRETÎ XIDIRÎ Û HEZRETÎ ÎLYASÎ

Îsmet BOR

Îskenderê Zulqarneynî qayîl o
peynîya dinya ca bikero, çunkî
guerê zûnayışê yi awa heyatî ha
peynîya dinya de.

Îskenderê Zulqarneynî es-
kerûn xwu gen kuwen reyar, her
hetê dinya ra şin. Rûjek rasen
peynîya dinya.

Peynîya dinya tarî ya, kes
nêftaren şîyoro. Di birayî îz
mîyûn eskerûn Îskenderî d' estê,
yow nûmê yi Xidir o, yo bîn
nûmê yi Îlyas o. Nê di birayî Îsk-
enderê Zulqarneynî ra vûnî "Ma
verî qayil î şûer hetê dinyaya
tarî." Û her di birayî kuwenê
reyar şinî, eskerê bin îz înyûn
dima...

Wexto gi rasenî peynîya dinya
her ca tarî yo, ti gîşt bikûwî çimê
kesî, kes nêvînenî, hend ke tarî
yo. Her ca de vaş esto, vaş hend
kesk o ke a tarîyîye di îz merdim
rengê ê hesîyeno. Û vengêk ê
vaşî ra vejîyen vûn "Kûm ig in
vaşî ra biger îz ben pûşmûn,
kam ig megir îz ben pûşmûn."

Xidir û birayê xwu Îlyas
vernîyê her kesî d' şinî, raştê yow
dîrek yenî, tam rasenî verê dîrek,
roşnêk vejîyen, a dîrek orte ra
bena vînd, lakim o bênate d' çimî
wûrd birayûn kûyen awêk a.

Ê vazdenî hetê aw a, resenî ci
her yow, çengêk aya awe ra
şimen, hetanî ê bîn yenî reyna
beno tarî, ne dîrek asena û ne zî
awe. Gêrenê nêgêrenê
nêşkîyenê awe bivînî. La awa
heyatî têna bena nesîbê wûrd bi-
rayûn, ê benî nemir. Vûnî ina
dîreg howtay serrûn id yo rey ey-
sena. A dîrek zî, vûnî, kutekê
dinya bîya, aye ra nêbo dinya
dengeyê xwu kena vînd
qeldîyena.

Naye ra pey Ela Teala Hezretî
Xidirî rî dinya ser o keno ser-
mîyûn û vûn, "Ti hîn ina dinya d'
tengê feqîrî ra şinî, kûm ig teng
id bi û vanda ti da, ti ardimê ê ra
şinî." Hezretî Îlyasî zî keno ser-
mîyûn serê dengizûn û awkûn,
vûn "Kûm ig ha dengizûn id û
rûeyûn ser o bi û kewt tengî, eg'
veng da ti, ti ardimê ê ra şinî."

TI

Ti evîn a, zerrîya min a birîndare de
Ti hêvî ya, xeyalê min o tepîşte de
Ti kilam a, ziwane min o qedexe de

Evîna mi sey Koyê Agirî berz a
Û sey asmînî xorî û manîdar a
Evîna mi sey wesarî her dem zergûn a
Û sey vila berfîne çeyî zimistanî de zî avilêna

Evîna mi dîwanê Xanî de pê qelem romîyena
Û destan ra destan gêrena
Rengî evîna mi zimistan de erzîyeno serî vevre
Û wesar ke ame, koyanê ma neqîşnena

Hêvîya mi, roşnîya çimanê min a
Û xeberdarê peynîyê tarî ya
Hêvîya mi dermanê zerrîyan a
Û melhemê henzar serran a

Hêvîya mi perranê borane ser o berz bena
Û zerê dalpaya şilîye de sey rehmetî varena
Hêvîya mi rojê sibayî reyde akewena
Û tîja azadî dinya rê vila kena

Kilama mi sey adirê Newrozî germin a
Û sey tilîliyê dayîka mi zerrî ra ya
Kilama mi dejê henzar serran
Û hesreta koyanê berzan ana ziwane

Kilama mi çimanê gedeyan de kena zarî
Û lewanê yin de vana "xoserî"
Kilama mi pê hesiranê Evdalê Zeynîke
Û pê vengê Şakiroyî mîraz bena

Dilo BARGIRAN

ZERRÎ - II

Starê Xelan

werikina ez Kurdistan de bikewtêne aqîtê birrî
sed û çend xebatkarî biberdê bibirnayê
bişutê, bigirênayne serê adirî de
payîzî bêberdêne welatan, welatê dûrî
bêrotê, pê bigirôtê şar û temezû û kondirê sûrî

ma soz dabi, soz û qerarê dewrê verî
mabeyn de derbaz bo
sed û çend serrî
bawer bike zerrîya ma veşena
zey roja verî

bextê ma rê vevre varaye, nê germê hamnanî de
ma zey gul sosinan vileçewt mendîme
vere belekê vevre de
mendîme çeyê zimistanî de
wisaro zerê mi keserîya bîya behrê Wanî

mehmudan persena koyî ver de
sîya şanî geyra a, ameye ma ser de
lo Sitar bal û bejna xo girede
ser de şûr û mertal raver de
destê mi bigê ma şîme welatê Serhedî
derd û muşkulan zereyê mi de meverde

ez nêweş a, nêweşê zerrî
bal û bejna xo girede, şal û şapikê qewerengî
şala Helebî mîyaneyo barî ra biyare bere
emrê mi ame şî werdi-werdi nalena bi nê derdî

NESÎHETÊ SEÎDÊ KURDÎ

"Ma ke kurd ê yenê xapênayîş, la ma nêxapênenê. Ma semedê yew heyatî tenezulê zuran nêkenê."

Ey şarê kurdan, îtifaq de qewet, yew-bîyayîş de heyat, biratîye de kêfweşî, hukmatî de selametî esta.

Layê pîyabîyayîşî û şirîte heskerdişî pêt bigîrê ke şima bela ra bixelesno.

Baş goşê xo bidên mi ez şima rê çiyêk vajî:

Şima bizanê ke hîrê cewherê ma estê, pawitişê xo ma ra wazenê.

Yew îslamîyet o ke hezar hezar gonîya şehîdan vava ey a.

Yê diyin însanîyet o ke lazim o ma xo nezerê şarî de bi xizmetê eqlî, ciwan-mêrdî û însanîyet nîşanê cihanî bidin.

Yê hîrêyin, neteweyîtiya ma ya ke mezîyet da ma, ê verênê ma bi hewlîya xo weş ê, ma bi karê xo, bi pawitişê neteweyê xo ruhê înan mezêlê înan de şa bikin.

Badê naye, hîrê dişmenê ma estê ma xirab kenê.

Yew feqîrî ya; çewres hezar hemalê Îstambulî delîlê naye yê.

Yê diyin, cehalet û nêwendîş o ke hezar ra yewê ma nêşkeno rojname biwano, delîlê naye yo.

Yê hîrêyin, dişmenî û îxtîlaf o ke na nyartî qewetê ma vîndî kena, ma zî mustehêqê terbiyeyî kena û hukmat zî bêînsafîya xo ra, ro ma zulm kenê.

Eke şima nê eşnawîti, bizanê ke çareyê ma no yo; ma hîrê şûranê el-masan bigêrin destê xo ke ma her hîrê cewheranê xo destê xo ra nêkerin û her hîrê dişmenanê xo xo ser ra wedarin.

Yew şûrê edalet, marîfet û wendişî yo.

Yê diyin îtifaq û muhabetê mîlî yo.

Yê hîrêyin, însan bi nefse xo xebata xo bikero, sey sefilan qudretê şarî ra hêvî nêkero û paştîya xo nêdo tu wesîyetan.

Badê wendiş, wendiş, wendiş û destê yewbînan tepîştîş, destê yewbînan tepîştîş, destê yewbînan tepîştîş...

Kurmanckî ra açarnayox:

M. Emîn KAÇAN

Çime: Rojnameyê Teawun we Terraqî

MESELAYA MUDAR BÎN NÎZARÎ Û BIRAYANÊ EY

Îbnu'l-ESÎR

Açarnayox:

Ebdulqadir NECARANIJ

Mudar, pîrikanê pêxemberê ma ra neslê heştêsine yo. Çar bira yê. Wexto ke pîyê înan mireno, malê xo mabeynê lajanê xo de bare keno û vano "Eke şima pê-nêameyî şirê Efê Curhumijî het. (Curhum, verê îslamîyetî nameyê yew eşîra ereban o. Tarîxê na eşîre heta wextê Hz. Îbrahîmî şino.)"

Pîyê înan mireno. Birayî mabeynê xo de pêninê, şinê Efi het. Wexto ke rayîr ra şinê, Mudar vano "Tîya yew deva çerda, la çimêkê xo kor o." Rebîe vano "Sîneyê na deva çal o." İyad vano "Boça aye qol a." Emmar vano "Tersaya û remaya." Û rayîrê xo ra dewam kenê.

Mêrikêk rastê înan yeno, înan ra devaya xo perseno. Vanê "Devaya to kore bî?" Vano "E." Vanê "Sîneyê aye çal bî?" Vano "E." Vanê "Boça aye qol bî?" Vano "E." Vanê "Tersaybî?" Vano "E." Vanê "Xalo o waxt şo bigêre devaya xo, ma devaya to nêdîya."

Mêrik vano "Şima nîşanê devaya mi da, şima zanênê ke deva şîya kura." Birayî vanê "Ma devaya to nêdîya." Mêrik înan ra bawer nêkeno, fek înan ra zî ver-nêdano.

Pêropîya şinê keyeyê Efê Curhumijî. Mêrik Efi ra vano "Nê merdiman devaya mi dîya la mi ra nêvanê." Birayî zî vanê "Ma nêdîya, tena ma nîşanê aye dîyê û ey zî va ewna ya." Efo Curhumij vano "Şima senî nîşanê aye zanayî?" Mudar vano "Cayo ke deva çerda, cayêk çerda, cayêk nêçerda, uca ra fam beno." Rebîe vano "Lingê verênî yê deva, tena yewe weş pay nayo erd, cayê aye belî keno. La linga bîne qet cayê xo belî nîyo." İyad vano "Silê xo

kop-kop kerdbi, eke boçika aye bibîyêne, silê xo vilakerde ker-dêne." Emmar vano "Cayo ke vaş rind zergun bîyo uca de nêçeraya, şîya cayo ke vaş bîyo palax, uca çeraya." Efo Curhumij vano "Xalo, nê merdiman devaya to nêdîya, şo xo rê bigêre devaya xo."

Efo Curhumij înan ra pers keno vano "Şima kam ê, tîya çi gêrenê?" Birayî xo danê sinasna-yîş û benê meymanê Efi. O vano "Ez rewşa şima veynena senî ya. La senî beno ke hewceyîya şima bi mi esta?" Efo Curhumij ano înan rê sifreyêk roneno. Heme birayî yenê sifreyî ser. Werdê xo wenê û şimiteyê xo şimenê. Mudar vano "Ewro mi nê şerabî ra weşêr şerab nêdî. Labelê dara nê meyweyî serê yew mezêlî de resaya." Rebîe vano "Mi sey nê goştî hema goşt nêwerdo la de-ware bi şitê kutikan miqat bîya." İyad zî vano "Mi sey nê merdimî merdimî baş nêdî la merdimî ke o pîyê xo zaneno ney, sobîna merdim pîyê ey o." Emmar zî vano "Çiyê ke ma rê fayde bî-yaro, mi naye ra weşêr qale nêdîya."

Efo Curhumij senî ke nê qalan eşnaweno, vernî şino meyrosê xo het. Meyros vano "Mi no şerab xurmeyêra ke to serê mezêlê pîyê xo de ronabî, mi xurmeyanê a

dare ra şerab viraşt." Mêrik na ray şino şîwaneyê xo het û ey ra perseno. O zî vano "Goştê to, mêşnaya ke hetê delêk ra lawnî-yaya, goştê aye yo." Mêrik na rey yeno dayika xo het. Dayika ey vana "Ez cinîya merdimêkê dewlemendî bîya la ey ra tutê ma nêbî. Ez zî sobîna merdimî ra nêweş kewta. Merdimî ke ti zanî, o pîyê to nîyo."

Efo Curhumij peyê milê xo keno û yeno meymananê xo het. Verî Mudarî ra perseno. Mudar vano "Wexto ke mi şerab şimit yew rey de teyşaniye ez girewta." Rebîe vano "Senî ke mi goşt kerd fekê xo, fekê mi bî şîrîn, mi uca ra fam kerd." İyad vano "Ti merdimêko zaf baş î, her çî to zaf baş şîyêne labelê to sifre ard rona û ti peyê ma de vindertî, to ma temaşa kerdî. Merdimî ke cayê cins ra bo, qet meymananê xo tena nêverdano." Emmar zî vano "Qalkerdişê to baş bî, ti do ma rê bifayde bî."

Efo Curhumij badê na teraqe werzeno malê birayan newe ra mabênê înan de bare keno.

Rîwayet beno ke bi devayan ra deyrivatoxo verên Mudar bîn Nîzar o. Sebebê ney zî, rojêk devaya xo ra kewto war, destê ey şîkyayo. Ey zî dest pêkerdo vato "Ax destê mi, ax destê mi!" Devayan çerdişê xo ca verdayo û dormareyê ey de kom bîyê, seba ke vengê ey zî weş bîyo, devayan o goştarito. Badê destê ey weş bîyo û hîn devayê xo ser o deyîra xo dewam kerda. No îcad hîn ey ra dewam kerdo û ameyo.

Çime: El Kamîl Fî't Tarîx, r. 34-35

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar: **Ehmedê Dirihî**

çavreşok (Modkan), **kelsim** (Qoçgîrî)
solsim (Dêrsim), **sualsim** (çewlîg)

Kurmanckî: pêcanik, şêrpençe

Soranî: giyayî kuxik

Hewramî: keçel apraxî

Tirkî: kabalak otu, öksürük otu, devetabanı

Latînî: Tussilago farfara